

Sisimiut – »byen med de opsmøgede ærmer«

Af Claus Oreskov & Frank Sejersen

Sisimiut i Grønland var her i efteråret værtsby for et møde om fangst og jagt på pels- og havpattedyr. Repræsentanter for arktiske fangere og jægere i Alaska, Canada og Grønland samledes for at diskutere en fælles strategi imod internationale miljø- og dyreværnsorganisationers angreb på deres livsgrundlag. Sisimiut er en driftig by i rivende udvikling og en passende repræsentant for det moderne Grønland og derved en naturlig ramme om denne vigtige begivenhed.

ISI

Mødet var arrangeret af den grønlandske del af organisationen Indigenous International (ISI), som er en sammenlutning af arktiske fangere. ISI har til formål at informere det internationale samfund om fangerkulturerne og deres livsforhold. Endvidere er ISI en stor fortaler for, at retten til en bæredygtig udnyttelse af naturens levende ressourcer også skal gælde for arktiske folk. Denne informationsopgave er større end den umiddelbart lyder. Arktiske fangere er oppe imod stærke kræfter i miljøbevægelsen, som råder over omfat-

tende midler og muligheder for at præsentere deres syn på naturudnyttelsen i Arktis. Et endimensionalt natursyn, fordi det sjældent indeholder den menneskelige dimension. Den stigende interesse blandt miljøorganisationer for en totalfredning af deres hellige køer: sæler og hvaler, samt et næsten ødelagt pelsmarked har gjort tilværelsen betydelig vanskeligere for mange af de folk, som baserer et liv på jagt og fangst. Den ene fangerfamilie efter den anden overvejer at modtage social understøttelse, fordi markedet for deres produkter ødelægges.

Grønlands hovederhverv er rejefiske-
ri, men omkring 20% af befolkningen er

Claus Oreskov og Frank Sejersen er antropologer, og de har været tilknyttet IWGIA-Danmark i en lang årrække. I 1987 oprettede de IWGIA's arktiske gruppe, som har arrangeret udstillinger, høringer, konferencer og oplysningskampagner om arktiske anliggender. De har især beskæftiget sig med retten til at drive jagt på pelsdyr, hvaler og sæler, og i den forbindelse har de øvet en omfattende skribent- og lobby-virksomhed nationalt og internationalt. De deltog i ISI's konference i Sisimiut som observatører, finansieret af Fredsfonden og Gry Fonden.

Rejer til hele verden fra fabrikken i Sisimiut.
Foto: Frank Sejersen.

afhængig af jagt og fangst. Ud over det ødelagte sælskindsmarked står de grønlandske fangere overfor nye trusler. Den Internationale Hvalfangst Kommission (IWC) har planer om at forvalte fangst af småhvaler. Småhvalsfangsten har stor betydning for den daglige økonomi og er indtil nu retmæssigt blevet forvaltet af Hjemmestyret. ISI mødet vedtog en resolution, som skarpt fordømmer IWCs planer.

Byen og fangerne

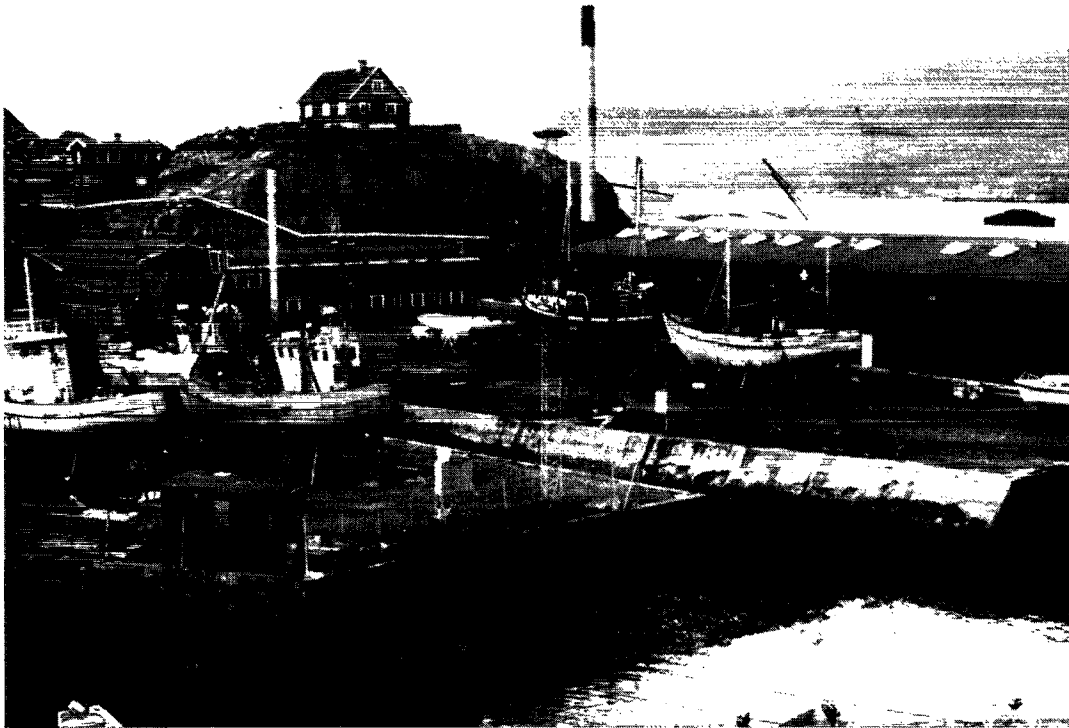
Grunden til, at mødet fandt sted i Sisimiut, er nok ikke helt tilfældig. Byen, som er Grønlands andenstørste, er som et dynamisk pulserende hjerte. Dens geografiske placering giver byen nogle optimale betingelser: det er den sydligste by i hundedistriktet og den nordlig-

ste by, som har en isfri havn året rundt. Den virker som et bindeled mellem Nord- og Sydgrønland – et bindeled, som markeres yderligere af polarcirklen, der skærer gennem Sisimiut kommune.

Sisimiut er byen, der nærmest kom først med alle ting. Her opførtes Grønlands første fiskefabrik i 1927, og i 1930 indviedes Grønlands første skibsværft. I dag kan byen prale af landets eneste offentlige svømmebassin. Hvad det betyder for de yngste, kan enhver overbevise sig om ved at lægge vejen forbi svømmebølen, for den er, som så meget andet her i Arktis, udendørs og i fuld offentlighed. Heroppe er alt synligt. Det gælder f. eks. for fangeren, der lægger til kaj med sin lille jolle lastet med kød og skind. Turisternes kameraer klikker og

Da vi havde vist os som gode kunder, gav den handlende tilladelse til det obligatoriske turistbillede af brættet. Kødet er nyfanget vågehval.
Foto: Frank Sejersen.

Skibsværftet med rejefabrikken i baggrunden. Foto: Claus Oreskov.

videoerne snurrer; men stop lige engang! Tænk, hvis turister her i landet i stedet for den Lille Havfrue absolut måtte have et motiv fra kødbyen med hjem. Hvilket indtryk af Danmark ville det ikke give? Det hører åbenbart med til enhver Grønlandsrejse at have billeder med hjem af flåde sæler og parterede hvaler.

At det ikke er alle fangere, der finder sig i, at turisterne filmer løs, oplevede vi en dag, hvor vi ville tage nogle billeder af det lokale udendørsmarked kaldet »brættet«. Her kan man købe sæsonens fisk, fugle, hav- og landpattedyr. Vi blev venligt, men bestemt, gjort opmærksom på, at man ikke var interesseret i, at vi fotograferede. Det gjorde lidt ondt, når man i mange år har arbejdet for, at eu-

ropæiske miljø- og dyreværnsorganisationer skal anerkende fangernes fangstrettigheder, men netop derfor forstod vi også angsten og frustrationerne. En begrundet angst for, hvad et tilsyneladende uskyldigt billede af en død sæl kan bruges til, hvis det kommer i de forkerte hænder. Nogle af fangerne har valgt at tage turister med ud på havet og fjordene, så de ved selvsyn kan overbevise sig om de store sælforekomster. »Sælerne æder al fiskeynglen her omkring!«, fortalte Gustav, fisker og deltidsfanger. »Det er egentligt underligt, at vi har så meget kød i havet her omkring, og at de så sulter i Afrika. Vi ville gerne give kødet til de sultne, men det kan ikke længere svare sig at jage sælen, for skindet er ikke til at sælge.«

»Nysgerrighed skal der til.« Sisimiut museums nye tørvehytte. Foto: Claus Oreskov.

Historie

Kulturhistorisk og arkæologisk er området omkring Sisimiut en perle. Det kan man gøre sig bekendt med på vandreture omkring byen, hvor spor efter historiske bopladser mange steder kan ses langs kysten. De ældste spor efter mennesker i Grønland er fundet i Sisimiut kommune, og arkæologer regner med at fundene er 4.600 år gamle.

Bymuseet er et passende sted at begynde, hvis man for alvor vil mærke historiens vingesus og sætte sig ind i kulturernes, byens og erhvervenes særegenheder og udvikling. Museet har rekonstrueret en tørvehytte lig den, man boede i i tidligere tider.

Kulturlivet

ISI mødet fandt sted på Knud Rasmussens Højskole, der er beliggende i udkanten af byen, ikke så langt fra det fantastiske fjeld »Kællingehætten«. Højskolen er den ene af to højskoler i Grønland, men spørger man forstander Lars Olsvig, er han ikke i tvivl: Knud Rasmussens Højskole er den eneste folkehøjskole i Grønland. Den anden skole nede i Qaqortoq har med sine rødder i fagbevægelsen en helt anden tradition. Højskolen i Sisimiut prioriterer en blanding af boglige og kreative fag. For tiden tilbydes vinterkurser for unge mellem 18 og 22 år. Øverst på ønskelisten for fremtidige aktiviteter står et to måneders sommerskolekursus for de 15-18 årige – en aldersgruppe, der er meget forsømt efter, at de grønlandske efterskoler i Danmark er blevet lukket.

Højskolen er den eneste i Grønland, hvor sproget udelukkende er grønlandsk; herved fungerer den som et vigtigt forum for den løbende sproglige og litterære debat. Højskolen er med sine kunstsamlinger et veritabelt galleri over grønlandsk kunsthistorie. Her finder man side om side malerier, akvareller og stik af: Hans Lynge, Jens Rosing, Otto Rosing, Jakob Jessen, Jakob Danielsen, Thomas Frederiksen og Aka Høegh. Én af Grønlands nye lovende billedkunstnere, Miki Jacobsen, er her fra byen. Det kan ikke vare længe, før han hænger sammen med de andre.

Erbvervslivet

Den isfri havn gør, at mange skibe kan losse både fisk og rejer året rundt – fiskeriet er således det altdominerende i

kommunens erhvervsliv. Sisimiut er det grønlandske rejefiskeri's centrum, her ligger én af Royal Greenlands seks største rejefabrikker. Rejefabrikken udnytter udelukkende grønlandsk arbejdskraft, og det gælder alle grupper lige fra samlebandsarbejderne til de, der betjener det højteknologiske udstyr. Man kører i døgndrift med to skiftehold og ét rengøringshold. For at kunne klare sig i markedskonkurrencen satser fabrikken på både kvalitet og teknologiske forbedringer. Det har imidlertid sin pris. Således vil de nyindførte sorteringsanlæg koste 50 arbejdspladser.

Havnen udgør et fantastisk virvar af småbåde og rejetrawlere, som ligger ved siden af fangernes og fiskernes joller, hvor sælskind, fastgjort med snor til joller, flyder i vandet for at mørne. En ny-

lig erhvervsanalyse foreslår at kommunen skal satse på det nære kystfiskeri ved at give hjælp til mindre fartøjer. Endvidere foreslår folkene bag analysen, at der satses på vandkraft for at skaffe billig energi til industri.

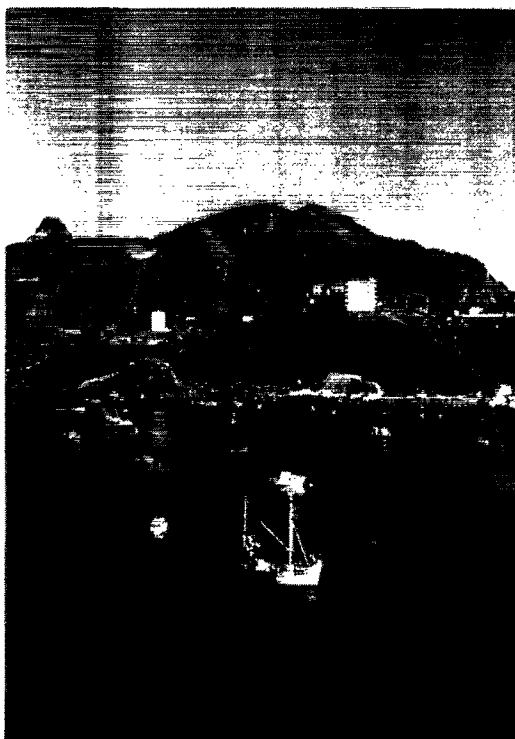
Det har længe været en drøm at få en lufthavn for derigennem at danne forudsætning for byens videre udvikling. En lufthavn vil foruden de nye arbejdspladser ligeledes forbedre mulighederne for fiskerierhvervet, administration, turisme og uddannelsesinstitutioner. Indtil videre må byen nøjes med helikopterlandingspladsen.

Arbejdsløshed og krabber

En af bartenderne på byens diskotek, en ex-politimid, giver de gode erhvervs- og fritidsmuligheder æren for den lave

Frank Sejersen (IWGIA-DK) og Roy Otters (fanger fra Alaska) sammen med Kununguaq udenfor højskolen. Foto: Claus Oreskov.

Havnen med den karakteristiske »Kællingehætten« i baggrunden. Foto: Frank Sejersen.

kriminalitet, vold og alkoholisme i byen. Nøjagtig det samme svar får man fra de ansatte i kommunen, som har gode grunde til at være stolte af en vel-fungerende by.

Umiddelbart ser det ud til, at indbyggerne gør alt for at leve op til byens tilnavn: »Byen med de opsmøgede skjortærmer«. Byen har også sine problemer: ud af en befolkning på 5.400 har man 300 arbejdsløse og kommunen håber, at udviklingen med tiden vil løse dette problem. På langt sigt forventer man at kunne udnytte og forarbejde de enorme mængder af krabber, som overhovedet ikke fiskes i dag.

Et realistisk billede?

Det er Sisimiuts pulserende liv inden for kultur og erhverv, som deltagerne på ISIs møde ønsker at se i deres hjemegn – måske ikke i samme størrelsesorden, men i intensitet. ISI kæmper for at fangerne kan give sig selv og deres børn en værdig tilværelse. Og det er en kamp både at skulle lave oplysende og politisk arbejde og samtidig forsørge sin familie ved jagt og fiskeri. Hvalfangerkaptajnen Ben Nageak fra Alaska, må ofte forklare sin lille søn, hvorfor han bliver nødt til at være hjemmefra så tit. Det er svært at forstå, hvorfor far skal rejse over på den anden side af jorden, for at han selv engang skal kunne gå på jagt, når han bliver stor. ISI håber at kunne invitere EF parlamentarikere til Arktis, så de kan se de reelle forhold med egne øjne.

Der var blevet fanget vågehval, og vi sad ned ved havnen og frådse i »mat-tak« (hvalhud og spæk) med groft rugbrød og salt. Jollefiskerne og -fangerne var travlt beskæftigede med at gøre klar til næste dags togt. Henne fra værftet lød en svag maskinstøj. Ved rejefabrikken var der som altid en hektisk aktivitet. Trucks fór frem og tilbage med deres ladninger af frosne rejer. Ovre ved Præstefjeldet skreg et par ravne om kap med de mange hylende slædehunde. Nogle fiskere, der var ved at bøde garn, så op, sagde et eller andet og lo. »Hvorfor er der aldrig nogen, der skriver om Sisimiut?«, spurgte vores kammerat. »Det er fordi, man altid kun hører om problemerne i Grønland – man hører aldrig om de gode sider«.